

ANTI(θέση) στη θέση της Ομάδας Φιλοσοφίας της Π.Ε.Φ.

Σ' αυτή τη σύγχρονη «εκκλησία του δήμου», όπως μου θύμισε η αγαπητή Ζωή Κατσιαμπούρα., η *χρήση είναι το νόημα* κατά το Βίτγκενστάιν, αλλά,... αφού όλοι δεν είναι διαδίκτυοι και συνεπώς κάποιιοι αποκλείονται -όχι οικεία βουλήσει- η δημοκρατία περιορίζεται και γίνεται ολιγαρχία των χρηστών του διαδικτύου. Όσοι λοιπόν μετέχουμε σε αυτή την αγορά με την αρχαία σημασία του όρου, ας επικοινωνήσουμε για το διακύβευμα της Φιλοσοφίας.

Σύμφωνα με το τετραμερές σχέδιο ανάγνωσης του Richards εντοπίζονται τέσσερα είδη νοήματος: *σημασία, συναίσθημα, τόνος, πρόθεση* στο κείμενο της Ομάδας Φιλοσοφίας της Π.Ε.Φ. -θα μου επιτρέψετε να μην θεωρώ ότι εκπροσωπείτε την Π.Ε.Φ. και εσείς, φαντάζομαι, απεκδύεστε τον ρόλο μιας ιδιοκτησιακής αντίληψης- από το οποίο αποσπάσματα θα παραθέσω **με κόκκινο**.

Άσκηση για προβληματισμό στους συντάκτες των κειμένου και στους αναγνώστες του: Το κυρίαρχο συναίσθημα: ισοπεδωτικής αρνητικής κριτικής και απόρριψης, ο **τόνος** ρητορικός: **εξ άμβωνος**, με ακλόνητες βεβαιότητες εναντίον όσων δεν συμμερίζονται τις ίδιες απόψεις, οι οποίοι στοχοποιούνται και δαιμονοποιούνται ήταν μέσα στις προθέσεις των συντακτών; Και η σημασία αυτής της δημοσίευσης είναι αυθεντική παιδαγωγική ανάγκη ή εντυπωσιο-θηρική;

Κατά τη γνώμη μου, η ομάδα Φιλοσοφίας περιβάλλεται την αχλύ και το κύρος της Π.Ε.Φ., ενώ εκπροσωπεί μια πολύ συγκεκριμένη και στενή άποψη για τη Φιλοσοφία με απόλυτες θέσεις σύμφωνα με την οποία οποιαδήποτε άλλη είναι συμβιβασμένη, κατακριτέα και απορριπτέα ως υπηρετούσα το αντιδραστικό σύστημα. *Ο μη ών μετ' εμού κατ'εμού εστί*: τέτοιου είδους ολοκληρωτικές απόψεις δεν χωρούν σε καμιά δημόσια έκφραση γνώμης, πόσο μάλλον στον χώρο της επιστήμης και κυρίως της φιλοσοφίας, που έχει κατ' εξοχήν διαλογική μορφή, και οποιαδήποτε διαφωνία σ' αυτήν είναι πηγή έντασης αλλά και πλούτου. Οι αφοριστικές εκφράσεις: **Η διδασκαλία της Φιλοσοφίας στο Λύκειο σήμερα με το βιβλίο της Β' τάξης και τον καθορισμό της διδασκτέας -εξεταστέας ύλης διαλύει και καταστρέφει κάθε ίχνος δημιουργικής ανησυχίας και αναζήτησης** είναι δηλωτικές της οξύτητας, σχεδόν βίας που ασκείται εναντίον κάθε άλλης άποψης και δεν συμβάλλουν σε μια γόνιμη και διαλεκτική αντι-παράθεση απόψεων και θέσεων με όρους σοβαρού διαλόγου.

Αντιδεοντολογικό θεωρώ επίσης ότι η Ομάδα Φιλοσοφίας, ενώ παραπέμπει στη σχετική πρόταση της στη *Φιλολογική* 102 (2008), δεν παραπέμπει αντίστοιχα στο αντι-σχόλιο και τις αντι-παρατηρήσεις μου στη *Φιλολογική* τεύχος 106 (2009), όπου δίνονται εκτενείς απαντήσεις για την επιλογή αυτού του είδους παρουσίασης της Φιλοσοφίας και των ερωτημάτων της, που βεβαίως δεν είναι μόνο ερωτήματα της Αναλυτικής Φιλοσοφίας¹ που **ταιριάζουν περισσότερο σε μια «θεματική» φιλοσοφία**. Το βιβλίο Φιλοσοφίας Β' Λυκείου είναι συστηματική με θεματικούς άξονες Φιλοσοφία, που προκρίνεται ως τρόπος εισαγωγής στη Φιλοσοφία στα περισσότερα εκπαιδευτικά συστήματα του σύγχρονου κόσμου.

¹ Αν με τη γλωσσολογική προσέγγιση εννοεί η Ομάδα Φιλοσοφίας την παρουσίαση των φιλοσοφικών ζητημάτων κατά τρόπο ώστε να αναδεικνύονται τα επιχειρήματα και τα αντεπιχειρήματα στη συγκρότηση του φιλοσοφικού λόγου προσέχοντας τη λογική συνεκτικότητά τους, τότε ε! ναι, αυτός ο τρόπος παράθεσης και αντι-παράθεσης των φιλοσοφικών ερωτημάτων θεωρείται και τον θεωρούμε (ως συγγραφική ομάδα του βιβλίου) διδακτικά και παιδαγωγικά προσφορότερο από την παρατακτική ιστορική διαδοχή φιλοσοφικών σχολών και θεωριών. Όπως αποδεικνύεται και από τη διάρθρωση των κεφαλαίων και τη δομή των θεματικών ενοτήτων τους, η έμφαση δίνεται στην επιχειρηματολογία και τον ερωτηματοκεντρικό τόνο

Τώρα πώς προκύπτει ότι η «θεματική» φιλοσοφία και **οι επιλογές αυτές οδηγούν σε αναπαραγωγή και απομνημόνευση του περιεχόμενου**² και όχι η Ιστορία της Φιλοσοφίας δεν μας το διευκρινίζει η Ομάδα Φιλοσοφίας, όπως και στο πώς φτάνει σε αυτό το αναγκαίο(!) συμπέρασμα, χωρίς να παραβιάζει βασικούς κανόνες συλλογιστικής ορθότητας και χωρίς λογικά άλματα.

Η Τράπεζα Θεμάτων περιορίζεται στις ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου της ομάδας γνώσης-κατανόησης, που ελέγχει το γνωστικό μέρος βασικών εννοιών, όρων και θέσεων, ενώ η ομάδα ερωτήσεων σύνθεσης-κρίσης εναπόκειται στην ευρηματικότητα και στην **παιδαγωγική-διδασκτική ελευθερία**, που με αυτόν τον τρόπο δεν **περιορίζεται αφάνταστα**. Οι συνάδελφοι που δεν υποτάσσουν το μάθημά τους στην Τράπεζα Θεμάτων προετοιμάζουν επαρκέστατα τους μαθητές τους για να ανταποκριθούν σ' αυτή, όταν τους ασκούν στη γνώση και στην κρίση του φιλοσοφικού λόγου. Η ΤΘΔΔ, που είναι επιλογή της κυβερνητικής εκπαιδευτικής πολιτικής, μπορεί να εφαρμοστεί δημιουργικά και από όσους διαφωνούν ή διαφοροποιούνται από αυτήν, αφού θέτουν τις ερωτήσεις της β' ομάδας. Συνεπώς, υπάρχει η δυνατότητα **οι εξετάσεις να μην διαμορφώνονται 100% στο ίδιο πνεύμα**. Οι εκπαιδευτικοί που τιμούν την ιδιότητά τους είναι κυρίως ελεύθερα και κριτικά σκεπτόμενοι πολίτες με ευσυνειδησία και παιδαγωγικό πάθος.

Και να κάτι το οποίο προσυπογράφω από το κείμενο της Ομάδας Φιλοσοφίας: **οι ερωτήσεις της ομάδας σύνθεσης-κρίσης πρέπει να διαμορφώνονται ως αποτέλεσμα της δημιουργικής διαδικασίας μέσα στην τάξη, όπου έχουν λάβει μέρος και οι μαθητές**.

Και καταλήγει η Ομάδα Φιλοσοφίας: **στο συγκεκριμένο μάθημα ΠΡΕΠΕΙ να διδάσκεται Ιστορία της Φιλοσοφίας**. Εδώ έχω να επισημάνω ότι στη φιλοσοφική συλλογιστική καλό να αποφεύγουμε τις προτάσεις δεοντολογικού χαρακτήρα γιατί δεν επιδέχονται κριτική ανάλυση, όταν στέκουν σαν αγάλματα αιώνιων αληθειών, απολιθωμένα και αμίλητα στη μονολιθικότητά τους... και φτάνουμε στο οριστικό συμπέρασμα του κείμενου: **η ερμηνευτική αυτή (και όχι άλλη) προσέγγιση βοηθάει το μαθητή να αντιληφθεί ποια ερωτήματα απαντήθηκαν στη διαδρομή της ιστορίας και ποια μένουν ανοιχτά μέχρι σήμερα**. Άρα, οι συντάκτες του κειμένου **πιστεύουν** ότι κάποια ερωτήματα απαντήθηκαν άπαξ και δια παντός και έκλεισαν και κάποια μένουν ανοιχτά μέχρι σήμερα. Αυτό όμως αντίκειται στη **διαλογική υφή του φιλοσοφείν** με τον δυναμικό-ανοικτό χαρακτήρα των ερωτημάτων της που φωτίζονται ή «σιωπούν» ανάλογα με το πολιτισμικό συγκείμενο και την ιστορική συγκυρία.

Η πεποίθηση των συντακτών του κειμένου ότι κάποια **ερωτήματα απαντήθηκαν στη διαδρομή της ιστορίας** μας **από-καλύπτει με όλες τις θεολογικές συνυποδηλώσεις του όρου** αυτό που κρύβεται πίσω από τις βεβαιότητες τους: ότι υπάρχει **μια** φιλοσοφική αλήθεια.

Ωστόσο, η φιλοσοφία υποδεικνύει την **αναμέτρηση της πεποίθησης** -όχι μόνο της θρησκευτικής, αλλά και της ηθικής και της πολιτικής, της παιδαγωγικής και επιστημονικής- **με τα εργαλεία της κριτικής**. Εκπαίδευση στην κρίση σημαίνει εκπαίδευση στην κριτική των άλλων και του εαυτού μας, έτσι η φιλοσοφία γίνεται ένα καλό παράδειγμα αυτογνωσίας και αυτοκριτικής. Σύμφωνα με τις παιδαγωγικές

² Δηλώνεται ρητά στο 1^ο Κεφάλαιο του βιβλίου του καθηγητή ότι φιλοσοφία δεν είναι η απομνημόνευση σχολών και θεωριών, το «σώμα» δηλαδή των φιλοσοφικών απόψεων και διδασκαλιών των διαφόρων φιλοσόφων, αλλά το *φιλοσοφείν*. Οι μαθητές/τριες του μαθήματος της φιλοσοφίας με το βιβλίο φιλοσοφίας *Αρχές Φιλοσοφίας* ασκούνται στο να «φιλοσοφούν», να βρίσκονται σε διανοητική δυσφορία, να προβληματίζονται κριτικά και να στοχάζονται ακόμη και με τα συνθήματα στους τοίχους και τις γελοιογραφίες του Αρκά.

αρχές του βιβλίου Φιλοσοφίας Β' Λυκείου το μάθημα της Φιλοσοφίας **οδεύει από φρονηματιστικές προς χειραφετικές επιδιώξεις** αναγνωρίζει τον καθηγητή και τον μαθητή ως οντότητες με κριτική και πνευματική αυτοδυναμία. Η φιλοσοφία κομίζει στην πράξη συν τοις άλλοις την κριτική διαύγεια σχετικά με τη γνώση των όρων με τους οποίους σκεπτόμαστε και ενεργούμε.

Με συναδελφικούς χαιρετισμούς

Χαρινέλα Τουρνά

Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων Δ' Αθήνας

Μαρούσι, 15/11/2014